

MANAGEMENT IN ECONOMIC SECTORS AND REGIONS

DOI: 10.46340/eujem.2021.7.1.10

Oleksandr Shubalyi, ScD in Economics

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9131-1896>

Lutsk National Technical University, Ukraine

Petro Kosinskyi, PhD in Economics

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3254-2379>

Lutsk National Technical University, Ukraine

Iryna Hrynyk

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8154-4234>

Lutsk National Technical University, Ukraine

FINANCIAL SUPPORT FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE REGION

Олександр Шубалий, д. е. н.

Петро Косінський, к. е. н.

Ірина Гринник

Луцький національний технічний університет, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

The article considers the approaches to the essence of financial support for sustainable development of the region, explores the main forms, methods and tools to stimulate financial investment, presents proposals for improving the mechanisms of financial security. It is reasonable that the financial support of sustainable development of the region is a system aimed at developing and implementing effective financial mechanisms necessary to ensure a continuous balanced flow of financial resources into regional socio-ecological and economic subsystems to bring them to a qualitatively higher level of development, and also increasing the financial potential of the region. The system of indicators of provision of the region with financial resources is determined. It consists of investment attractiveness, degree of scientific and technical and innovative development, relations between investment subjects, level of social security and protection of the population of the region, complex indicator of competitiveness. Forms and methods of financial support of sustainable development of the region are considered according to the main forms – budget support, self-financing, crediting, investment. The main directions of improving the system of financial support for sustainable development of the region are proposed. They are introduction of public-private investment partnership, creation of conditions for financial decentralization of territorial development, implementation of socio-economic and ecological-economic projects, improvement of fiscal policy of revenue generation of local budgets. It is concluded that the high level of financial resources of socio-ecological and economic systems of the region forms the prerequisites for ensuring its sustainable development.

Key words: sustainable development; financial support; financial resources; sustainability; socio-ecological-economic system.

Постановка проблеми. Успіх будь якої держави, рівень її соціо-еколого-економічного розвитку, подальші перспективи росту зумовлені, головним чином, правильним вибором стратегії й концепції, що передбачатимуть задоволення наявних та потенційних потреб населення, а також ефективності механізмів фінансового забезпечення для залучення та раціонального розподілу коштів на реалізацію даних стратегічних рішень. Враховуючи процеси, пов'язані із децентралізацією влади в Україні, нестабільність політичного, економічного, соціального, екологічного середовища,

депресивний стан деяких регіонів нашої держави, вважаємо актуальним є вивчення слабких сторін й проблем ефективного функціонування сформованих в нашій державі механізмів фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів, а також пошук шляхів їх усунення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Тематиці фінансового забезпечення сталого розвитку присвячена низка наукових публікацій. Вітчизняними та зарубіжними авторами розглядаються підходи щодо сутності фінансового забезпечення сталого розвитку регіональних систем, проводиться аналіз та оцінка механізмів залучення й розподілу фінансових ресурсів для розвитку соціальної, економічної та екологічної сфер, в результаті чого було сформовано відповідні висновки та наведені пропозиції щодо їх удосконалення тощо.

Зокрема, при діагностиці рівня забезпеченості фінансовими ресурсами вітчизняного агросектора економіки, Л.І. Катан¹ запропоновано методичні засади комплексної оцінки фінансового та соціо-еколого-економічного стану регіону в контексті аграрного виробництва. Д.Е. Леус² запропонувала виділити окремий напрям фінансового забезпечення сталого розвитку економіки, як соціально відповідальне інвестування.

Досліджуючи особливості фінансових механізмів активізації сталого розвитку у Канаді, В.Г. Поліщук та О.М. Захарчук³, розглядали можливості їх впровадження їх основ у нашій державі. Також, Д.Е. Леус⁴ запропонувала основні інструменти фінансування сталого розвитку, які варто застосовувати на даному етапі розвитку нашої держави.

Ряд останніх праць вітчизняних вчених присвячено пошуку ефективних форм і методів фінансової децентралізації в контексті забезпечення сталого розвитку регіонів. В результаті наукових досліджень, І.В. Тютюник та Я.В. Решетняк⁵ визначили переваги фінансової децентралізації, а Ю.В. Шпак⁶ надав практичні рекомендації щодо поліпшення фінансування сталого розвитку об'єднаних територіальних громад.

Деякі аспекти фінансового забезпечення сталого розвитку в контексті впливу лісового фонду на розвиток управління лісовим господарством розглядав М. Stebnicki⁷. Також цікавим є дослідження Європейського механізму стабільності, в контексті фінансового забезпечення, як потужного інструменту, що сприяє сталому розвитку, які проведені М. Koczor⁸.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження існуючих підходів до сутності фінансового забезпечення сталого розвитку регіону, дослідження наявних форм, методів та інструментів стимулювання залучення фінансових інвестицій, а також внесення пропозицій щодо удосконалення наявних механізмів фінансового забезпечення.

Опис основного матеріалу дослідження. Сьогодні, провідні країни світу керуються принципами концепції сталого розвитку, популярність, якої постійно зростає.

Думки вітчизняних (О.М. Шубалий, М.В. Короленко, П.М. Косінський⁹) та зарубіжних (М. Burchard-Dziubinska¹⁰, М. Wozniak¹¹) авторів сходяться на тому, що сталий розвиток передбачає

¹ Катан, Л. І. (2012). Діагностика рівня фінансового забезпечення сталого розвитку аграрної сфери регіону в контексті кластерного аналізу. *Агросвіт*, 8, 15-19.

² Леус, Д. В. (2013). Аналіз науково-методичних підходів до портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки. *Бізнес Інформ*, 12, 318-322.

³ Поліщук, В. Г., Захарчук О. М. (2016). Фінансове забезпечення сталого розвитку Канади: досвід для України. *Економічний форум*, 2, 286-294.

⁴ Леус, Д. В. (2013). Фінансове забезпечення економічної складової концепції сталого розвитку. *Механізм регулювання економіки*, 4, 133-139.

⁵ Тютюник, І. В., Решетняк, Я. В. (2017). Фінансова децентралізація в Україні: можливості та загрози для забезпечення сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та держава*, 12, 43-47.

⁶ Шпак, Ю. В. (2017). Роль процесу децентралізації у зміцненні фінансового забезпечення сталого економічного розвитку об'єднаних територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 11 <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2017_11_7> (2021, січень, 15).

⁷ Stebnicki, M. (2018). Rola funduszu leśnego w wyrównywaniu niedoborów finansowych w nadleśnictwach. *Zarządzanie Publiczne*, 43 (1), 104-116.

⁸ Koczor, M. (2012). Europejski mechanizm stabilności: podstawy prawne, konstrukcja, instrumentarium działania. *Politeja*, 21, 503-543.

⁹ Шубалий, О. М., Короленко, М. В., Косінський, П. М. (2019). Економічне стимулювання поглибленої переробки біомаси в регіоні в контексті імплементації концепції «зеленої економіки». *Наукові праці НДФІ*, 2 (87), 110-124.

¹⁰ Burchard-Dziubinska, M. (2014). Implementation of green economics as an European union's answer development difficulties. *Folia oeconomica*, 3 (303), 135-150.

¹¹ Wozniak, M. (2016). The natural resources of rural areas as determinants of their economic development. *Scientific Notebooks of the Warsaw University of Life Sciences. Problems of World Agriculture*, 16, XXXI, 3, 371-381.

гармонійний взаємозв'язок між екологічною, економічною та соціальною сферами, що, сприяє їх одночасному процвітання, зокрема, завдяки застосуванню відновлюваних джерел енергетики, раціональному використанню природних ресурсів та їх збереженню тощо.

І.Б. Дегтярьова та О.І. Мельник¹ підтримують традиційне визначення сталого розвитку як такого, що задовольняє потреби сьогодення, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

На думку Л.П. Тичковської² суть сталого розвитку полягає у зміцненні суспільної здатності задовольняти основні потреби суспільства, використовуючи те, що є дійсно доступним на найнижчому рівні, а також перетворення економічної системи на таку, яка пропагує життя і закріплює стабільність, забезпечує основні потреби людства, виховує відповідальність, створює робочі місця, допомагає отримувати прибуток, а також вирішує проблеми соціально-економічного характеру за допомогою доступних ресурсів.

W. Florczak³ надає одне із визначень, яке характеризує сталий розвиток як позитивні економічні зміни, які не завдають шкоди соціально-екологічним системам, від яких залежить функціонування суспільства. Однак, дане визначення висвітлює в широкому розумінні основні засади концепції сталого розвитку.

Е. Uzunow, D. Kukielska⁴, на основі аналізу Європейської стратегії сталого управління ресурсами, сформулювали, на нашу думку, більш конкретне конкретизоване визначення сутності сталого розвитку, під яким розуміють заходи, спрямовані на прийняття рішень, що охоплюють повний ланцюжок вартості, а отже, заощадження існуючих та повторне використання ресурсів (вторинної сировини), відходи, а також використані продукти відповідно до принципу закритого ланцюга.

Сталий розвиток того чи іншого регіону, зокрема, будь-якої його сфери, наприклад, промислової, природно-ресурсної, екологічної, соціальної, потребує фінансових ресурсів. Тобто можна стверджувати, що чим більше вільних фінансових ресурсів зосереджено у тому чи іншому регіоні, тим більше у нього шансів на успішний розвиток, звісно, за умови раціонального розподілу й використання даних ресурсів та вкладання їх у дійсно перспективні проекти, що передбачають максимальну віддачу з економічної точки зору.

У вітчизняних наукових джерелах існує низка підходів до визначення поняття «фінансове забезпечення». Крім того, процеси фінансового забезпечення розглядають на рівні держави, її регіонів, місцевих територіальних одиниць, окремих суб'єктів господарювання.

Варто звернути увагу на те, що фінансове забезпечення являє собою не суто обсяг фінансових ресурсів спрямованих на розвиток промислових підприємств, установ, організацій, а представляє певний фінансовий механізм, налаштований таким чином, щоб регулювати потоки власних і залучених фінансових інвестицій, стимулювати збільшення обсягів їх надходжень та здійснювати раціональний їх розподіл за призначенням, відповідно до поставлених задач направлених на вирішення наявних проблем. Л.І. Іщук, А.М. Ніколаєва, С.О. Пиріг⁵ стверджують, що за змістом фінансове забезпечення є законодавчо визначеною сукупністю заходів, спрямованих на створення фінансової бази для досягнення певних цілей.

Л.А. Костирко та Л.О. Зайцева⁶ роблять висновки, що фінансове забезпечення представляє собою предметну площину ефективного й оптимального вирішення завдань у сфері фінансово-господарської діяльності, орієнтованих на реалізацію фінансового потенціалу з метою нарощування ринкової вартості суб'єкта господарювання, побудовану на міждисциплінарній та трансдисциплінарній взаємодії інструментів і методів фінансів та управління спрямованих для досягнення довгострокових цілей розвитку.

¹ Дегтярьова, І. Б., Мельник, О. І., Романченко, Я. В. (2014). Економічні та фінансові інструменти забезпечення сталого регіонального розвитку: досвід ЄС. *Mechanism of Economic Regulation*, 3, 18-27.

² Тичковська, Л. П. (2013). Роль фінансового фактора у забезпеченні сталого розвитку територіальних економічних систем. *Економіка природокористування і охорони довкілля*, 2013, 214-220.

³ Florczak, W. (2007). Konsepcja zrównoważonego rozwoju w naukach społeczno-ekonomicznych. *Studia Prawno-Ekonomiczne*, 75, 119-139.

⁴ Uzunow, E., Kukielska, D. (2012). Wybrane elementy europejskiej strategii zrównoważonego gospodarowania zasobami surowców skalnych. *Mining Science*, 134 (Special Issue 41), 295-300.

⁵ Іщук, Л. І., Ніколаєва, А. М., Пиріг, С. О. (2016). Фінансове забезпечення сфери охорони навколишнього природного середовища у контексті сталого розвитку України та її регіонів. *Економічний форум*, 2, 161-167.

⁶ Костирко, Л. А., Зайцева, Л. О. (2020). Передумови формування парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання. *Облік і фінансу (Accounting and Finance)*, 1 (87), 107-113.

Незважаючи на багатогранність підходів щодо визначення сутності фінансового забезпечення, робимо висновки, що це певний організований процес формування, нагромадження необхідного обсягу фінансових ресурсів на основі залучення зовнішніх і внутрішніх фінансових інвестицій, мобілізації власних коштів суб'єктів господарювання, а також їх раціонального розподілу для реалізації пріоритетних завдань щодо конкретних економічних проектів. Відповідно, фінансове забезпечення сталого розвитку регіону передбачатиме залучення і раціональний розподіл фінансових ресурсів на реалізацію важливих регіональних проектів соціо-еколого-економічного спрямування.

У теорії та практиці фінансового забезпечення розвитку регіонів у нашій державі, за останні двадцять років, відбулися певні концептуальні зміни, удосконалювались підходи стосовно його трактування, про що свідчить проведений ретроспективний аналіз сутності даного поняття (рис. 1). Якщо раніше фінансові ресурси спрямовувались на підвищення суто економічного рівня розвитку регіону, то сьогодні акцент робиться і на його соціальний та екологічний розвиток.

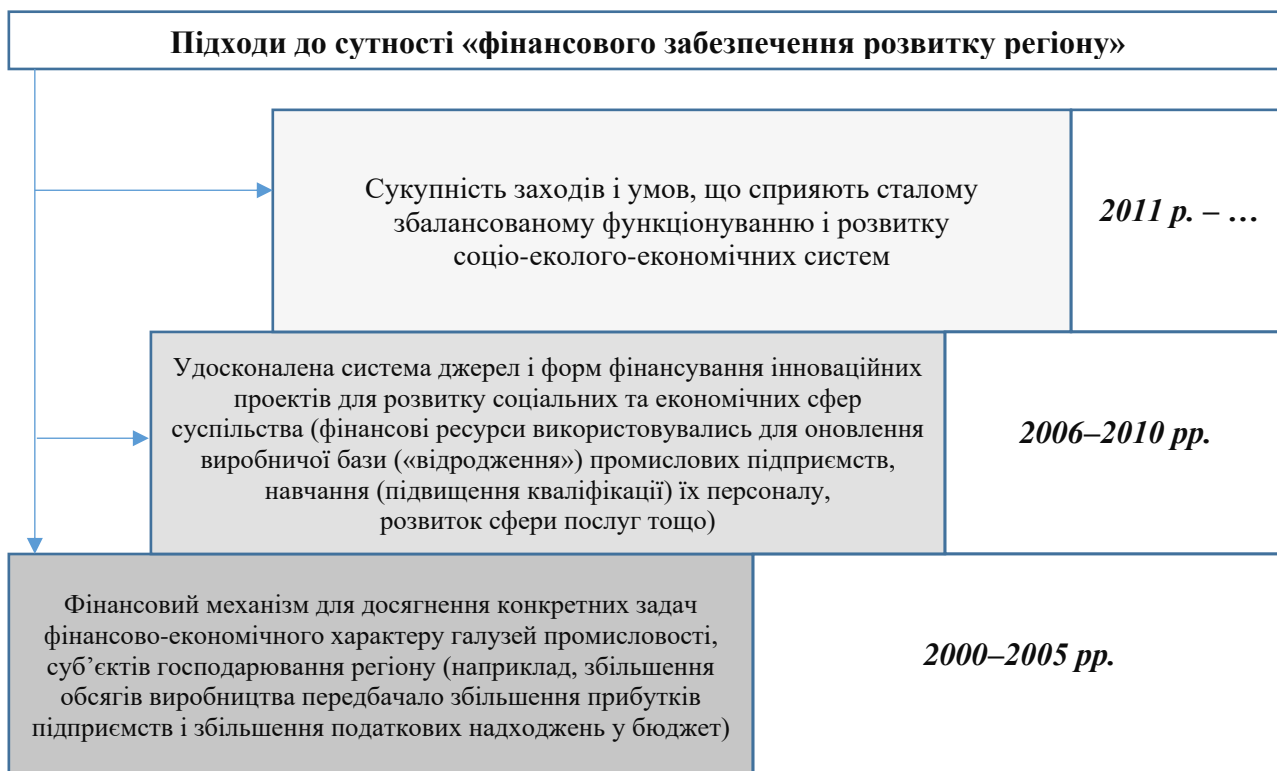

Рис. 1. Ретроспективний аналіз підходів до трактування сутності «фінансового забезпечення розвитку регіону» в Україні

Джерело: розроблено авторами на основі¹.

Аналіз вітчизняних наукових джерел показав, що за останні роки сформувались різні підходи до тлумачення поняття «фінансове забезпечення» у контексті сталого розвитку регіону, згідно яких його розглядають, у широкому та вузькому розумінні, як фінансову систему (О. Тулай², І.М. Вахович, І.В. Ропотан³), фінансовий інструмент (метод) розвитку регіональних систем (В.Г. Поліщук,

¹ Льчук, В. П., Шпомер, Т. О. (2018). Фінансове забезпечення сталого розвитку підприємств реального сектора економіки. *Проблеми економіки*, 2 (36), 310-316.

² Тулай, О. (2018). Сучасний стан та проблеми фінансового забезпечення сталого розвитку агропромислового сектору. *Світ фінансів*, 3 (56), 104-116.

³ Вахович, І. М., Ропотан, І. В. (2013). Фінансові джерела забезпечення сталого розвитку регіону. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*, 1 (16), 26-29.

О.М. Захарчук¹, З.В. Герасимчук, І.М. Вахович²) процес залучення фінансових ресурсів та їх розподілу між сферами діяльності, що сформувались у регіоні (Д.В. Леус³), як певну секторальну модель фінансового розвитку регіону (Л.О. Тичковська⁴, М.В. Гончаренко⁵) тощо.

На основі узагальнення класичних підходів стосовно трактування поняття фінансового забезпечення сталого розвитку регіону, пропонуємо надати таке його визначення – це система, метою якої є розробка й реалізація на практиці ефективних фінансових механізмів націлених на забезпечення безперервного (безперебійного, постійного) збалансованого надходження фінансових ресурсів у регіональні соціо-еколого-економічні підсистеми для виведення їх на новий рівень розвитку (покращення їх функціонування), а також збільшення фінансового потенціалу регіону за рахунок оптимального розміщення і примноження наявних фінансових ресурсів, що сприятиме його виведенню із «депресивного» становища та гарантуватиме еколого-економічну безпеку та соціальну захищеність місцевого населення.

На нашу думку, сьогодні фінансове забезпечення сталого розвитку регіону можна розглядати не лише як усталену (сформовану роками) систему фінансових механізмів, а й як систему показників (або індикаторів) оцінки рівня розвитку регіону, що характеризує його інвестиційну привабливість, науково-технічний та інноваційний розвиток, відносини між суб'єктами інвестування, рівень соціального забезпечення та захищеності населення, конкурентоспроможність за соціо-еколого-економічними параметрами (табл. 1).

За такого підходу, на нашу думку, зручно вести моніторинг потоків фінансових інвестицій, а також легко виявити ефективність й суттєві недоліки сформованої системи фінансового забезпечення сталого розвитку регіону, що, в свою чергу, визначатиме напрямки її удосконалення. Також це дасть змогу використовувати найбільш оптимальні форми, методи, важелі, інструменти стимулювання залучення фінансових інвестицій в розвиток соціо-еколого-економічних підсистем регіону.

На думку В.С. Толуб'як⁶, важливою складовою реалізації стратегії сталого розвитку України є модернізація фінансового механізму, основна мета якої – підвищення ефективності використання фінансового потенціалу й оптимізація управління наявними фінансовими ресурсами.

Важливим напрямом удосконалення системи фінансового забезпечення сталого розвитку регіону є розробка ефективного механізму залучення та розподілу фінансових ресурсів не тільки на цілі споживання, а й на забезпечення його соціо-еколого-економічного розвитку, що вже викликає певні труднощі, адже використання його на практиці може дати неоднозначний результат із за особливостей того чи іншого регіону держави (диференціація природно-ресурсного потенціалу; статус регіону, як «депресивного» тощо).

При цьому слід розуміти, що за своїм змістом форми залучення фінансових ресурсів не зміняться, і матимуть вигляд державної (бюджетної) підтримки, самофінансування, кредитування та інвестування, а зміняться лише форми руху коштів, методи та інструменти фінансування. Розглянемо детальніше форми й методи фінансового забезпечення сталого розвитку регіону та визначимо їхні особливості (табл. 2).

Кожна із зазначених у таблиці 2 форм фінансування сталого розвитку регіональних соціо-еколого-економічних систем має свої переваги та недоліки. При цьому, вважаємо, що потрібно стимулювати і використовувати всі можливі джерела фінансування регіональних сфер таким чином, щоб акумулювати якомога більший обсяг грошових засобів у бюджетах місцевих об'єднаних територіальних громад та скласти оптимальний для всіх регіональних секторів економіки баланс витрат на реалізацію програм, проектів, пов'язаних з їхнім розвитком.

¹ Поліщук, В. Г., Захарчук, О. М. (2016). Фінансове забезпечення сталого розвитку Канади: досвід для України. *Економічний форум*, 2, 286-294.

² Герасимчук, З. В., Вахович, І. М. (2008). Регіональна політика фінансового забезпечення сталого розвитку. *Регіональна економіка*, 2, 59-72.

³ Леус, Д. В. (2013). Фінансове забезпечення економічної складової концепції сталого розвитку. *Механізм регулювання економіки*, 4, 133-139.

⁴ Тичковська, Л. О. (2013). Роль фінансового фактора у забезпеченні сталого розвитку територіальних економічних систем. *Економіка природокористування і охорони довкілля*, 214-220.

⁵ Гончаренко, М. В. (2014). Реформування системи міжбюджетних відносин як напрямок удосконалення фінансового забезпечення сталого розвитку територій. *Теорія та практика державного управління*, 3, 169-176.

⁶ Толуб'як, В. С. (2018). Роль фінансового потенціалу у забезпеченні сталого розвитку країни. *Державне управління*, 5 <<http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1234>> (2021, січень, 15).

Система показників, за допомогою яких можна визначити забезпеченість регіону фінансовими ресурсами

Показники оцінки рівня розвитку регіону	Яким чином характеризує забезпеченість регіону фінансовими ресурсами	Дані для оцінки
<i>Показник інвестиційної привабливості</i>	Обсяг залучених фінансових ресурсів у розвиток регіональних підсистем свідчить про реальні можливості (перспективи) їх інноваційного розвитку та здатності швидко (в короткострокові терміни) повертати вкладені фінансові інвестиції, а також говорить про стабільність інвестиційного середовища	Кількість та обсяг наданих фінансово-кредитними установами коротко- та довгострокових кредитів суб'єктам господарювання і їх погашення; рівень інфляції; рівень рентабельності діяльності підприємств тощо
<i>Показник, що характеризує ступінь науково-технічного й інноваційного розвитку</i>	Великі фінансові вливання в регіональні соціо-еколого-економічні підсистеми сприяють розвитку науки та техніки, розробці радикальних інноваційних проектів та їх комерціалізації, а також комплексному раціональному використанню та відтворенню всіх наявних в регіоні ресурсів	Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень; витрати на виконання наукових досліджень і розробок; кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації; обсяг реалізованої інноваційної продукції; стан матеріально-технічної бази промислових підприємств тощо
<i>Показник взаємовідносин між суб'єктами інвестування</i>	Часте надходження фінансових інвестицій від одних і тих самих інвесторів до одних і тих самих суб'єктів господарювання, збільшення їх обсягів говорить про налагодження взаємних партнерських відносин, що передбачають задоволення інтересів всіх учасників процесу інвестування	Обсяг інвестицій за видами економічної діяльності, за джерелами фінансування тощо
<i>Рівень соціального забезпечення та захищеності населення регіону</i>	Рівень забезпечення регіональних господарських систем фінансовими ресурсами та їх раціональний розподіл впливатиме на добробут місцевого населення. Наприклад, поглиблена переробка продукції потребує залучення більшої кількості працівників, сприяє збільшенню доданої вартості сировинних ресурсів й зменшенню виробничих відходів	Доходи і витрати населення, середній в регіоні розмір заробітної плати; диференціація життєвого рівня населення; рівень зайнятості населення; пенсійний вік населення; показники охорони здоров'я; обсяги наданої грошової допомоги громадянам тощо
<i>Комплексний показник конкурентоспроможності</i>	Забезпеченість фінансовими ресурсами визначає здатність того чи іншого регіону конкурувати (змагатися за лідерство) на міжрегіональному рівні за економічними, екологічними та соціальними параметрами	Валовий регіональний продукт; валова додана вартість, обсяги реалізації виробленої продукції; прибутки підприємств; викиди шкідливих речовин та відходів у навколишнє середовище, рівень захворюваності тощо

Джерело: розроблено авторами.

Форми і методи фінансового забезпечення сталого розвитку регіону

Характеристика	Форми (джерела) фінансового забезпечення			
	Державна (бюджетна) підтримка	Самофінансування	Кредитування	Інвестування
Суть	Виділення на безповоротній основі бюджетних коштів на реалізацію державних й регіональних програм розвитку, запланованих цільових й окремих (експериментальних) проектів тощо	Здатність суб'єктів господарювання отримувати такі обсяги доходів, що дозволять наповнювати бюджети всіх рівнів, а також сприятимуть збільшенню їх власного капіталу	Надання фінансово-комерційними структурами необхідних коштів на розвиток складових соціальної, екологічної та економічної сфер регіону за умови їх повернення з нарахованими відсотками у встановлений строк	Надходження прямих інвестицій від вітчизняних та зарубіжних інвесторів у розвиток регіональних сфер економіки (формування інвестиційного фонду регіону)
Переваги	Не потрібно повертати надані фінансові кошти, відносно вільне використання коштів в рамках цільових програм та проектів	Зростання фінансових можливостей суб'єктів господарювання та регіональних бюджетних фондів, що сприяє підвищенню їх фінансової незалежності	Швидке отримання необхідної суми фінансових коштів на розвиток соціо-еколого-економічних систем; наявність альтернативи при виборі кредитора	Інвестиції можна залучати для реалізації довгострокових проектів, а повертати не обов'язково
Недоліки	Несправедливі принципи розподілу фінансових ресурсів; можливе їх використання не за призначенням; неможливість задовільнити в повній мірі всіх суб'єктів соціальної, економічної та екологічної сфер	Обсяг власних залучених фінансових ресурсів у розвиток залежить від темпів розвитку підприємства. Тому для формування відповідних фондів потрібний тривалий час	Складний процес отримання кредитних коштів; високі кредитні ставки; фактично кредитори диктують свої умови кредитного договору; штрафи за несвочасне погашення кредитної виплати; кредити надаються під конкретні цілі	Зростання залежності від інвесторів (їх втручання в процеси управління; претензії на частку від прибутку)
Фінансові методи (інструменти)	Фіскальні методи: податкові платежі, страхові внески, державна рента, фінансова конвергенція	Створення спеціальних резервних фондів; здешевлення витрат; амортизація коштів; маркетинг	Створення спеціальних кредитних програм; відсоткові знижки «постійним» клієнтам»; лізингове кредитування	Методи залучення прямих інвестицій; портфельні інвестиції
Напрями вдосконалення	Впровадження децентралізованих основ фінансування сфер регіону; удосконалення фіскального механізму	Звільнити суб'єкти господарювання від сплати певних податків (або суттєво знизити їх ставки)	Зобов'язати державні фінансово-кредитні установи надавати кредити на вигідних умовах для всіх учасників процесу кредитування	Створення сприятливого інвестиційного клімату; стимулювання залучення інвестицій

Джерело: розроблено авторами на основі¹

¹ Виговська, О. А. (2018). Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення перевезень громадським транспортом. *Вісник ЖДТУ*, 1 (83), 111-115.

У зв'язку з вище поданою інформацією, пропонуємо здійснювати удосконалення наявної в нашій державі системи фінансового забезпечення сталого розвитку регіону за такими напрямками, як:

- впровадження засад державно-приватного інвестиційного партнерства, адже це сприятиме інвестиційній привабливості регіону, тісній співпраці (взаємодопомозі та підтримці) державних, регіональних і місцевих органів влади з приватними комерційними структурами й інвесторами, що в свою чергу сприятиме сталому надходженню фінансових ресурсів у місцеві бюджети і їх розподіл на потреби регіону;

- створення належних умов для фінансової децентралізації територіального розвитку, адже як стверджує Ю.В. Шпак¹, це розширить повноваження органів регіональної та місцевої виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо формування власної фінансової бази. Підтримують політику фінансової децентралізації також І.В. Тютюник та Я.В. Решетняк², бо вважають, що в кінцевому результаті вона безумовно сприятиме зростанню ефективності процесу розробки та реалізації політики соціального та економічного розвитку територій;

- реалізації соціально-економічних та еколого-економічних проєктів, в рамках сталого розвитку регіонів, спільно із зарубіжними країнами, або окремими їх регіонами, адже це сприятиме розвитку фінансово-економічних відносин на міжнародному рівні, дозволить перейняти кращі практики зарубіжного досвіду;

- удосконалення фіскальної політики формування доходної частини місцевих бюджетів.

Перш за все, пропонується удосконалення податкової складової фіскального механізму, а саме – зменшити податковий тиск на деякі суб'єкти господарювання. Наприклад, якщо звільнити платника податків від сплати податку на прибуток і ввести податок на витрати (зокрема, виробничі), в нього не буде причини приховувати свої реальні доходи, а з'являться фінансові можливості та стимули для впровадження інновацій за власний кошт, що в свою чергу, дозволить раціонально використовувати наявний ресурсний потенціал, зменшить виробничі витрати, сприятиме безвідходному виробництву продукції тощо;

- забезпечення капіталізації всіх ресурсів соціальної, екологічної та економічної сфер регіону, що ґрунтується на їх включенні у процеси реальної економіки. Це, на нашу думку, дозволить сформувати таку систему фінансово-економічних відносин між, суб'єктами господарювання, що сприятиме збільшенню обсягів фінансових надходжень до місцевих бюджетів, сприятиме фінансовій самодостатності регіону.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, високий рівень забезпеченості фінансовими ресурсами соціо-еколого-економічних систем регіону формує передумови забезпечення його сталого розвитку. Зміни в середовищі функціонування вище зазначених систем, створюють необхідність постійного пошуку нових або удосконалення вже сформованих підходів до розробки механізмів і вибору ефективних методів й інструментів фінансового забезпечення. При чому зміст основних форм і джерел залучення фінансових ресурсів залишається незмінним. Сучасні методи та інструменти фінансового забезпечення повинні стимулювати активізацію надходження в обласний бюджет і бюджети територіальних громад такого обсягу фінансових ресурсів, який би дозволяв повністю покрити всі витрати пов'язані із розвитком базових секторів регіональної економіки, а також формувати бюджетні резерви у випадку настання непередбачуваних бюджетним розписом ситуацій. В результаті вивчення складових системи фінансового забезпечення сталого розвитку, що застосовують в нашій державі, було визначено напрямки її удосконалення: впровадження засад державно-приватного фінансово-інвестиційного партнерства, забезпечення умов для фінансової децентралізації, участь у реалізації спільних соціально-економічних та еколого-економічних проєктів, удосконаленні фіскальної політики формування доходної частини місцевих бюджетів та капіталізації всіх ресурсів соціальної, екологічної та економічної сфер регіону. Тематика даного дослідження є відкритою і потребує поглибленого вивчення.

¹ Шпак, Ю. В. (2017). Роль процесу децентралізації у зміцненні фінансового забезпечення сталого економічного розвитку об'єднаних територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 11 <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2017_11_7> (2021, січень, 15).

² Тютюник, І. В., Решетняк, Я. В. (2017). Фінансова децентралізація в Україні: можливості та загрози для забезпечення сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та держава*, 12, 43-47.

References:

1. Katan, L. I. (2012). Diahnastyka rivnia finansovoho zabezpechennia staloho rozvytku aharnoї sfery rehionu v konteksti klasternoho analizu [Diagnosis of the level of financial support for sustainable development of the agricultural sector of the region in the context of cluster analysis]. *Ahrosvit* [Agrosvit], 8, 15-19. [in Ukrainian].
2. Leus, D. V. (2013). Analiz naukovo-metodychnykh pidkhodiv do portfelnoho investuvannia yak instrumentu finansovoho zabezpechennia staloho rozvytku ekonomiky [Analysis of scientific and methodical approaches to portfolio investment as a tool of financial provision of sustainable economic development]. *Biznes Inform* [Business Inform], 12, 318-322. [in Ukrainian].
3. Polishchuk, V. H., Zakharchuk O. M. (2016). Finansove zabezpechennia staloho rozvytku Kanady: dosvid dlia Ukrainy [Financial support canada sustainable development: experience for Ukraine]. *Ekonomichnyi forum* [Economic forum], 2, 286-294. [in Ukrainian].
4. Leus, D. V. (2013). Finansove zabezpechennia ekonomichnoi skladovoi kontseptsii staloho rozvytku [Financial support for economic component of sustainable development conception] *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky* [Mechanism of economic regulation], 4, 133-139. [in Ukrainian].
5. Tiutiunyk, I. V., Reshetniak, Ya. V. (2017). Finansova detsentralizatsiia v Ukraini: mozhlyvosti ta zahrozy dlia zabezpechennia staloho rozvytku terytorialnykh hromad [Financial decentralization in Ukraine: opportunities and threats for sustainable development of territorial communities]. *Ekonomika ta derzhava*. [Economy and state], 12, 43-47. [in Ukrainian].
6. Shpak, Yu. V. (2017). Rol protsesu detsentralizatsii u zmitsnenni finansovoho zabezpechennia staloho ekonomichnoho rozvytku ob'iednanykh terytorialnykh hromad [The role of the decentralization process in strengthening the financial security of sustainable economic development of the united territorial communities]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok* [Public administration: improvement and development], 11 <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2017_11_7> (2021, January, 15). [in Ukrainian].
7. Stebnicki, M. (2018). Rola funduszu leśnego w wyrównywaniu niedoborów finansowych w nadleśnictwach [The role of the forest fund in compensating for financial shortages in forest districts]. *Zarządzanie Publiczne* [Public Management], 43 (1), 104-116. [in Polish].
8. Koczor, M. (2012). Europejski mechanizm stabilności: podstawy prawne, konstrukcja, instrumentarium działania [The european stability mechanism: legal basis, construction, instruments of operation.]. *Politeja* [Politeja], 21, 503-543. [in Polish].
9. Shubalyi, O. M., Korolenko, M. V., Kosynski, P. M. (2019). Ekonomichne stymuliuвання pohlyblenoї pererobky biomasy v rehioni v konteksti implementatsii kontseptsii «zelenoi ekonomiky» [Economic stimulation of in-depth recycling of biomass in the region in the context of the implementation of the "green economics" concept]. *Naukovi pratsi NDFI* [RFI scientific papers], 2 (87), 110-124. [in Ukrainian].
10. Burchard-Dziubinska, M. (2014). Implementation of green economics as an European union's answer development difficulties. *Folia oeconomica*, 3 (303), 135-150. [in English].
11. Wozniak, M. (2016). The natural resources of rural areas as determinants of their economic development. *Scientific Notebooks of the Warsaw University of Life Sciences. Problems of World Agriculture*, 16, XXXI, 3, 371-381. [in English].
12. Dehtiarova, I. B., Melnyk, O. I., Romanchenko, Ya. V. (2014). Ekonomichni ta finansovi instrumenty zabezpechennia staloho rehionalnoho rozvytku: dosvid YeS [Economic and financial instruments for ensuring sustainable regional development: eu experience]. *Mechanism of Economic Regulation*. [Mechanism of economic regulation], 3, 18-27. [in Ukrainian].
13. Tychkovska, L. P. (2013). Rol finansovoho faktora u zabezpechenni staloho rozvytku terytorialnykh ekonomichnykh system [The role of the financial factor in ensuring the sustainable development of territorial economic systems]. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i okhorony dokillia*. [Economics of nature], 214-220. [in Ukrainian].
14. Florczak, W. (2007). Koncepcja zrównoważonego rozwoju w naukach społeczno-ekonomicznych [The concept of sustainable development in socio-economic sciences], *Studia Prawno-Ekonomiczne* [Legal and Economic Studies], 75, 119-139. [in Polish].
15. Uzunow, E., Kukielska, D. (2012). Wybrane elementy europejskiej strategii zrównoważonego gospodarowania zasobami surowców skalnych [Selected elements of the European strategy for the sustainable management of rock resources]. *Mining Science* [Mining Science], 134 (Special Issue 41), 295-300. [in Polish].
16. Ishchuk, L. I., Nikolaieva, A. M., Pyrih, S. O. (2016). Finansove zabezpechennia sfery okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha u konteksti staloho rozvytku Ukrainy ta yii rehioniv [Financial support for the sphere of environmental protection in the context of permanent development of Ukraine and her regions]. *Ekonomichnyi forum* [Economic forum], 2, 161-167. [in Ukrainian].
17. Kostyrko, L. A., Zaitseva, L. O. (2020). Peredumovy formuvannia paradyhmy finansovoho zabezpechennia staloho rozvytku sub'ektiv hospodariuvannia [Prerequisites of formation the paradigm of financial provision for business entities sustainable development]. *Oblik i finansy* [Accounting and Finance], 1 (87), 107-113. [in Ukrainian].

18. Ilchuk, V. P., Shpomer, T. O. (2018). Finansove zabezpechnnia staloho rozvytku pidpriemstv realnoho sektora ekonomiky [Financial support for sustainable development of enterprises in the real sector of the economy]. *Problemy ekonomiky* [Problems of the economy], 2 (36), 310-316. [in Ukrainian].
19. Tulai, O. (2018). Suchasnyi stan ta problemy finansovoho zabezpechnnia staloho rozvytku ahropromyslovoho sektoru [Current state and problems of financial support of sustainable development of the agro-industrial sector]. *Svit finansiv* [The world of finance], 3 (56), 104-116. [in Ukrainian].
20. Vakhovych, I. M., Ropotan, I. V. (2013). Finansovi dzherela zabezpechnnia staloho rozvytku rehionu [Financial sources of sustainable development of the region]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy* [Bulletin of the university of banking of the National bank of Ukraine], 1 (16), 26-29. [in Ukrainian].
21. Herasymchuk, Z. V., Vakhovych, I. M. (2008). Rehionalna polityka finansovoho zabezpechnnia staloho rozvytku [Regional policy of financial providing of sustainable development]. *Rehionalna ekonomika* [Regional economy], 2, 59-72. [in Ukrainian].
22. Honcharenko, M. V. (2014). Reformuvannia systemy mizhbiudzhetnykh vidnosyn yak napriamok udoskonalennia finansovoho zabezpechnnia staloho rozvytku terytorii [Reforming the system of inter-budgetary relations as a direction of improving the financial support of sustainable development of territories]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia* [Theory and practice of public administration], 3, 169-176. [in Ukrainian].
23. Tolubiak, V. S. (2018). Rol finansovoho potentsialu u zabezpechnni staloho rozvytku krainy [The role of financial potential in ensuring sustainable development of the country]. *Derzhavne upravlinnia* [Public administration], 5 <<http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1234>> (2021, sichen, 15). (2021, January, 15). [in Ukrainian].
24. Vyhovska, O. A. (2018). Teoretychni pidkhody do vyznachennia finansovoho zabezpechnnia perevezhen hromadskym transportom [Theoretical approaches to determining the financial support of public transport]. *Visnyk ZhDTU* [Bulletin of ZhSTU], 1 (83), 111-115. [in Ukrainian].